

Uitgangsmateriaal voor biologische landbouw mag geen sluitpost zijn

Stichting Zaadgoed gaat biologische veredeling coördineren

Na een grondige voorbereiding is recentelijk, op aandrang van de biologische sector, een orgaan opgericht ter bevordering van biologische plantenveredeling: de Stichting Zaadgoed. Als kennis- en coördinatiecentrum is zij gehuisvest bij het Louis Bolk Instituut (LBI) te Driebergen. Initiatiefnemers zijn Coen ter Berg, Oscar van den Boezem, Jos van Damme, Saskia Kneulman en Edith Lammerts van Bueren

Volgens de EU-normen voor biologische landbouw moet in 2000 al het uitgangsmateriaal van biologische oorsprong zijn, dat wil zeggen onder biologische omstandigheden vermeerderd zijn. Dit heeft er toe geleid dat vorig jaar vanuit de handel de vraag kwam om de biologische plantenveredeling te stimuleren. (Foto Chris Tielemans)

gische oorsprong zijn, dat wil zeggen onder biologische omstandigheden vermeerderd zijn. Deze omstandigheden hebben er toe geleid dat vorig jaar vanuit de handel het LBI is gevraagd om met meer kracht de biologische plantenveredeling te stimuleren. Gezien het belang van het onderwerp voor de komende jaren en gezien de grote behoefte aan bundeling van kennis en initiatieven in dit veld is, met financiële steun van de Triodos bank, gekozen voor de oprichting van Stichting Zaadgoed.

Kinderschoenen

Zaaizaad als uitgangsmateriaal staat aan het begin van de teelt. Helaas is zij tot nu toe in de biologische landbouw sluitpost geweest. Ook al is Nederland koploper in plantenveredeling en zijn er vanoudsher vele zaadfirma's gevestigd, toch is Nederland niet de eerste geweest in Europa om biologische veredeling op te pakken. Of misschien juist daardoor? De Nederlandse biologische landbouw is een moderne landbouw met veel specialisme en vakmanschap. Daarom neemt een biologische boer geen genoegen met oude rassen, laat staan met eigen zaadteelt en veredeling. Hij heeft dat tot nu toe overgelaten aan de reguliere, gespecialiseerde zaadfirma's. Dit in tegenstelling tot Duitsland en Zwitserland waar al veel langer initiatieven zijn om zaadvaste (en daardoor soms oudere) rassen biologisch te vermeerderen, en zelfs nieuwe rassen te ontwikkelen door kruisingen en selectie. Zaadteelt en zeker veredeling vraagt een grote mate van vakbekwaamheid en dat vraagt professionele veredelaars. Tot voor kort richtten die zich niet op de biologische markt. Daar komt geleidelijk aan verandering in. Vorig jaar begonnen enkele zaadfirma's schoorvoetend met vermeerderingsvelden op biologische bedrijven, en met succes. Zoals bekend richt Vitalis Biologische Zaden bv zich al enkele jaren professioneel met twee veredelaars op de vermeerdering van moderne groenterassen en op de veredeling van diverse groentegewassen in samenwerking met ENZA Zaden.

In de afgelopen winter heeft de Stichting Zaadgoed, als voorbereiding op haar oprichting, in diverse regio's voor biologische boeren lezingen gehouden om de ontwikkelingen en bedreigingen op het vlak van zaaizaad voor de biologische landbouw te verhelderen en vragen van telers te horen en te beantwoorden. De bezorgdheid over de oprukkende genetische ontwikkelingen is groot. Er is veel behoefte aan voorlichting daarover, maar men vertrouwd erop dat instanties zoals Zaadgoed, Platform Biologische Landbouw en Voeding, Biologica en Skal deze handschoenen oppakken. Op dit vlak wordt al intensief samengewerkt in verband met het ggo-vrij houden (vrij van

gebruik van genetisch gemanipuleerde organismen) van de biologische landbouw. Voor toekomstige ontwikkelingen is het belangrijk dat de biologische landbouw niet alleen duidelijk maakt dat en waarom ze geen gentechnologie wil, maar ook wat voor een plantenveredeling ze dan wél wil.

EU-normen

Niet alleen de boeren, maar ook de biologische handelaren en verwerkers maken zich grote zorgen over de ggo-problematiek en de toekomst van het biologisch zaaizaad, nu de sector nog zo afhankelijk is van de reguliere veredeling. Volgens de EU-normen voor biologische landbouw moet bovendien in 2000 al het uitgangsmateriaal van biolo-

Biodiversiteit sleutelbegrip

In de biologische landbouw is biodiversiteit een van de sleutelbegrippen voor een gezond, zelfregulerend agro-ecosysteem. Dat betekent dat voor de grote verscheidenheid aan biologische bedrijven juist een grote diversiteit aan rassen nodig is. Die hangt mede af van de culturele diversiteit. Hoe meer veredelaars zich buigen over gewassen, des te groter de diversiteit. De concentraties en fusies van grote zaadfirma's met chemieconcerns (zoals Monsanto, Sandoz), met technieken (genenmanipulatie met patentrechten en cytoplasmatische manlijke steriliteit-cms) die de vrije uitwisseling tussen veredelaars onmogelijk maken, gaan lijnrecht tegen de noodzakelijke ontwikkeling van genetische diversiteit in. De ontwikkelingen in de gangbare veredeling maken dat de biologische sector niet langer een afwachtende houding kan aannemen, maar het heft in eigen handen moet nemen. Het gaat er niet alleen om dat geschikte, bestaande rassen biologische vermeerderd worden, maar er moet ook veredeld worden om tot nieuwe, optimale rassen voor de toekomst, want ook de biologische landbouw ontwikkelt zich verder.

Verantwoorde verdeling

TAKEN VAN DE STICHTING ZAADGOED:

- Beleidslijnen, strategie en visie ontwikkelen voor de veredeling en de daartoe geëigende technieken in de biologische sector.
- Stimuleren, initiëren, coördineren van concrete veredelingsactiviteiten voor de professionele biologische teelt, door vakbekwame biologische veredelaars en daar sociaal-economisch vernieuwende werkvormen voor ontwikkelen. Concrete projecten kunnen uitbesteed worden aan het LBI, al of niet in samenwerking met anderen.
- Nationale en internationale relevante contacten en samenwerkingsverbanden ontwikkelen, stimuleren en onderhouden. Hiertoe behoort advisering aan biologische landbouworganisaties en contacten met ministeries
- Fondswerving om jaarlijks kapitaal te verwerven om voldoende en adequate veredelings- en coördinatie-activiteiten in Nederland op te zetten.
- Bekendheid geven door middel van publicaties, lezingen, studiedagen en workshops voor boeren, handel, consumenten en wetenschappers.

Voor een gerichte kruizing bij boerenkool moet de moederplan geëmasculeerd worden. (Foto Vitalis Biologische Zaden bv)

De doelstellingen van stichting Zaadgoed richten zich daarom ook op het bevorderen van een duurzaam beheer van onze cultuurgewassen door gebruik van verantwoorde veredelingsmethodes. Dat houdt in dat zij agrobiodiversiteit wil bevorderen en verdelingsmethoden wil ontwikkelen die geëigend voor de biologische landbouw. Op de drie punten lopen de gangbare en de biologische plantenveredeling uit elkaar. En omdat dit algemeen maatschappelijk erkende behoeften zijn die specifiek in de biologische landbouw nagestreefd worden, richt Stichting Zaadgoed zich daarom op de biologische landbouw. Stichting Zaadgoed stimuleert reeds een aantal concrete projecten die in samenwerking met het LBI worden uitgevoerd. Zo loopt het project om een visie te ontwikkelen wat de biologische landbouw wil met veredeling en welke technieken daartoe geëigend zijn. In juni komt een discussierapport uit voor de oordeelsvorming binnen de biologische gelederen. Dit kan vervolgens handvaten bieden voor concrete veredelingsactiviteiten. Waar mogelijk schakelt Zaadgoed deskundigen in. Samen met het LBI is zij in gesprek met verdelings- en

plantenziektesdeskundigen van het CPRO en IPO in Wageningen om een project ter financiering in te dienen bij het ministerie van LNV om het phytophthora-probleem bij biologische aardappelen grondig aan te pakken. En op verzoek van regio Oost zullen telers begeleid worden in het verzamelen, bundelen en uitwisselen van hun ervaringen met rassen in de komende jaren om tot meer gerichte raskeuzes te kunnen komen.

Het LBI opereert al vele jaren in een internationaal netwerk van biologische veredelaars. Deze contacten kunnen nu via de Stichting Zaadgoed ingezet worden. De Stichting Zaadgoed is gehuisvest in het LBI en zal als zelfstandige organisatie krachten bundelen en diverse projecten internationaal coördineren ten behoeve van een biologische plantenveredeling.

*Voor meer informatie:
Stichting Zaadgoed
p/a Louis Bolk Instituut, Hoofdstraat 24,
3972 LA Driebergen.
Tel: 0343 517814. Fax: 0343 515611.
Email: louis.bolk@pobox.ruu.nl*